

B. O.

Posiedzenie kierowników zespołów Działu Historii Techniki i Nauk Technicznych Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/4, 752-753

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



POSIEDZENIE KOMITETU HISTORII NAUKI PAN

W dniu 15 kwietnia 1959 r. odbyło się plenarne posiedzenie Komitetu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk. W pierwszej części zebrania wygłoszone zostały dwa referaty: *Historia nauki a problem jedności i wielorakości myślenia* przez prof. Bogdana Suchodolskiego oraz *O stanowisku socjologicznym w ogólnej historii nauki* — przez prof. Pawła Rybickiego. Po referatach tych miała miejsce bardzo ożywiona dyskusja. Materiały z w/w referatów i dyskusji wykorzystane będą w następnych numerach „Kwartalnika HNiT”. W drugiej części zebrania wyrażono szereg uwag w sprawie sprawozdania z rocznej działalności Komitetu i Zakładu Historii Nauki i Techniki.

J. Sk.

POSIEDZENIE KIEROWNIKÓW ZESPOŁÓW DZIAŁU HISTORII TECHNIKI I NAUK TECHNICZNYCH ZAKŁADU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

Dnia 14 kwietnia br. odbyło się posiedzenie kierowników zespołów Działu Historii Techniki i Nauk Technicznych Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN.

Zebraniu przewodniczył prof. dr Eugeniusz Olszewski. Podstawowym punktem porządku dziennego było zagadnienie opracowania historii nauk technicznych w ramach projektowanego dzieła dotyczącego historii nauki polskiej. W związku z tym wyłoniło się kilka problemów, wymagających rozstrzygnięcia przed przygotowaniem potrzebnych materiałów. Wszyscy zebrani zgodzili się z celowością opracowania szczegółowych bibliografii dotyczących poszczególnych dziedzin — jako pracy wstępnej. Wyplęnięto poza tym zagadnienie definicji nauki i działalności naukowej w odróżnieniu od techniki i praktycznej działalności technicznej, która to sprawa jest bardzo rozmaicie traktowana. Uczestnicy zebrania pozostawili kwestię otwartą, decydując jednak, że konkretne opracowania do historii nauki powinny być traktowane w sposób szeroki, obejmujący również historię myśli technicznej.

Następnie przewodniczący zapoznał zebranych z planami pracy poszczególnych zespołów wchodzących w skład Działu oraz z możliwościami finansowymi Zakładu.

Obecny na posiedzeniu przedstawiciel Instytutu Historii Kultury Materialnej dr Dziekoński wypowiedział się za zacieśnieniem współpracy i wy-

miany koniecznych informacji pomiędzy Instytutem a Zakładem. Jest to tym ważniejsze, że badania prowadzone przez obie te Instytucje niejednokrotnie zająbiają się.

Omówiono również zjawisko występującej coraz szerzej inicjatywy społecznej w zakresie badań nad historią techniki. Tak np. nad historią górnictwa rozpoczęła prace nie tylko Państwowa Rada Górnictwa¹, ale i gdzieś indziej również lokalne towarzystwa historyczne. Zebrani doszli do wniosku, że inicjatywa taka jest bardzo korzystna, uznając jednocześnie, że Polska Akademia Nauk powinna utrzymywać żywy kontakt z wszystkimi grupami badaczy i koordynować ich poczynania.

Postanowiono również dokonać wymiany wykazów książek z zakresu historii techniki znajdujących się w posiadaniu Instytutu Historii Kultury Materialnej, Zakładu Historii Nauki i Techniki oraz obu katedr Historii techniki (warszawskiej i krakowskiej).

B. O.

OCHRONA ZABYTKÓW TECHNIKI NA PODHALU, SPISZU I ORAWIE

Chłopskie zakłady przemysłowe na Podhalu mają odległą tradycję i ciągłość historyczną. Specyficznie kształtująca się na tym terenie w ciągu dziejów sytuacja społeczno-ekonomiczna chłopów umożliwiła im swobodniejsze niż w pozostałych częściach Polski prowadzenie zakładów przemysłowych. Na podstawie zachowanych lustracji starostwa nowotarskiego wiemy, że na Podhalu istniało prawo produkcji piwa i gorzałki przez poddanych, i że pomimo walki o młyny, która rozgorzała szczególnie silnie w w. XVIII pomiędzy starostami a ludnością miejscową, w wielu wioskach istniało w w. XVIII po kilka młynów stanowiących własność chłopów i sołtysów. Co więcej, niektórzy sołtysi, jak w Cichem, Dziańszu i Białce, mieli prawo foluszu¹.

Wiek XIX nie przyniósł zasadniczych zmian. Nadal liczne, a nawet niewątpliwie jeszcze liczniejsze chłopskie zakłady przemysłowe — olejarnie, młyny, folusze, browary, kuźnie, wreszcie tartaki i gonciarnie — obsługiwały miejscową ludność. Każda wieś liczyła wtedy po kilka zakładów. Gdzieś indziej istniały nawet centra przemysłowe chłopskie. Takim centrum — archiwą wykazywały zapewne, jak odległą przeszłość historyczną mającym — była dolina potoku Kowaniec, płynącego spod Turbacza w Gorcach, a wpadającego do Dunajca na terenie miasta Nowego Targu. Na podstawie informacji miejscowej ludności wiadomo, że w końcu XIX i na początku XX w. istniało tutaj 9 młynów, 3 tartaki („tracze“) i 1 folusz. Ponadto w samym Nowym Targu istniały 2 młyny. Te zakłady przemysłowe obsługiwały potrzeby rolniczej ludności miasta i, być może, najbliższej Nowego Targu okolicy. Do dzisiaj z tych zakładów pozostały 4 nieczynne młyny, z tych jeden częściowo zdemontowany. Jeszcze w czasie okupacji młyny te były czynne. Zdolność

¹ Por. w nrze 1/1959 „Kwartalnika HNiT“ notatkę *Apel Państwowej Rady Górnictwa* na s. 236.

¹ Józef R a f a c z, *Dzieje i ustrój Podhala nowotarskiego*. Warszawa 1935.